

АКТУАЛЬНИЙ ВНЕСОК КАНАДИ У ПІДТРИМКУ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Оцінка актуального практичного внеску Канади у підтримку безпеки України є частиною ширшого дослідження — ролі України у безпековій політиці Канади. В широкій міжнародній проукраїнській коаліції Канада займає чільне місце серед найбільш відданих і послідовних партнерів нашої держави в умовах острого конфлікту України з Росією, що відповідає букві та духу особливого партнерства між Києвом і Оттавою.

Ключові слова: політика безпеки, допомога, українсько-канадське партнерство.

Statkevych Mykhailo. Canadian actual contribution to Ukraine's security support

Assessing Canada's current practical contribution to supporting Ukraine's security is a part of a broader study of Ukraine's role in Canada's security policy. In the broad international pro-Ukrainian coalition, Canada is at the forefront of our country's most loyal and consistent partners in the context of Ukraine's acute conflict with Russia, which is in line with the letter and spirit of the special partnership between Kyiv and Ottawa.

Key words: security policy, assistance, Ukrainian-Canadian partnership.

Реалізація ефективної безпекової політики відіграє критично важливу роль для захисту національних інтересів України на міжнародній арені. Вивчення цієї проблематики має прикладне значення у контексті розробки пропозицій щодо ефективного використання потенціалу міжнародної співпраці задля захисту національної безпеки. Особливої уваги при цьому потребує аналіз безпекової співпраці України на двосторонньому рівні, з провідними учасниками міжнародної коаліції на підтримку нашої держави, до числа яких належить Канада. Офіційна Оттава вважає гібридну агресію Росії проти України рівнозначною загрозою, які несуть для людства міжнародний тероризм або порушення режиму нерозповсюдження ядерної зброї. Як зазначала

у лютому 2018 року Міністр закордонних справ Канади Х. Фрілєнд, «вторгнення в Україну, анексія української території – це найбільше порушення міжнародного правопорядку в Європі з часів Другої світової війни. Це також порушення світового порядку, яке має дуже негативні наслідки з точки зору ядерного нерозповсюдження, тому що Україна добровільно відмовилася від своєї ядерної зброї в обмін на підписання Будапештського меморандуму та для гарантії безпеки, і тепер ми маємо стати на захист України» [1].

Відносини з Канадою, як послідовним прихильником суверенітету, європейського та євроатлантичного вибору Києва, нині мають для України особливу цінність. Унікальність цих відносин обумовлюється також фактором існування в Канаді численної та впливової української діаспори. Ретельний розгляд відносин України з Канадою у безпековій сфері є додатковим інструментом оцінки актуального стану та потенціалу безпекової кооперації Києва з іншими провідними західними партнерами і блоками.

Мета статті полягає у перегляді основних напрямів та видів допомоги, що надається Канадою Україні у сфері безпеки і оборони на тлі перебігу українсько-російського конфлікту в контексті визначення й оцінки ролі України у безпековій політиці Канади задля подальшого вироблення пропозицій щодо активізації співпраці обох держав у сфері політики безпеки і оборони. При підготовці матеріалу застосовувалися, зокрема інституціональний, системний та інші політологічні методи.

Вивченням проблематики міжнародної безпекової політики та реалізації безпекових пріоритетів України тривалий час плідно займалися українські вчені, зокрема В. Горбулін, Б. Гуменюк, В. Ліпкан, О. Литвиненко та ін. Провідним вітчизняним осередком канадознавства став Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, де з 2005 року діє Центр канадських студій імені Р. Гнатишина. Різні аспекти зовнішньої політики Канади, у тому числі у сфері безпеки, успішно досліджують В.Макар, Ю. Макар, П. Катеринчук, Т. Лупул, С. Федуняк, А. Василенко, С. Кононенко, Н. Осташ, І. Черченко, М. Дойчик, Н. Конон та ін.

Основоположні засади та принципи відносин особливого партнерства між Україною та Канадою закріплені у Спільній

Декларації про особливе партнерство від 31.03.1994 р. [2] та Спільній Декларації про подальший розвиток особливого партнерства від 05.12.2001 р. [3]. Інтенсивний політичний діалог та диверсифіковані напрями практичної взаємодії між обома державами дають підстави говорити про «стратегічний характер Особливого партнерства» [4].

В руслі притаманної Оттаві «м'якої дипломатії» партнерські взаємовідносини між обома державами будуються на засадах підтримки спільних цінностей у колі країн-однодумців («like-minded countries») [5]. Канада має десятиліттями сформовану репутацію незаангажованого прихильника євроатлантичної консолідації та демократичних цінностей на міжнародній арені. За словами экс-міністра закордонних справ Канади Х. Фрілянд, «безпека Канади надійно забезпечуватиметься лише у світі, що базується на праві та загальнолюдських цінностях» [6].

Основні параметри безпекового співробітництва сторін визначаються в процесі активного багаторівневого та регулярно політичного діалогу. За результатами робочого візиту до Канади Президента України П. Порошенка (22-24 вересня 2017 року) було досягнуто двосторонню Домовленість про оборонне співробітництво та підтверджено спільну відданість реалізації програми реформи оборонної сфери України. За результатами переговорів із Президентом України В. Зеленським 3-4 липня 2019 року Прем'єр-міністр Канади Дж.Трюдо повідомив про плановані інвестиції з боку канадських компаній у виробництво боєприпасів в Україні. Президент України відзначив досягнення двосторонніх домовленостей щодо постачання в Україну бронетехніки та розвиток співробітництва у цій сфері, стосовно чого буде укладено окрему угоду [7].

У листопаді 2019 року лідер Консервативної партії Канади Ендрю Шир заявив про наміри збільшити підтримку України через надання летальної зброї. Він також пообіцяв відновити передачу українській стороні супутникових зображень RADARSAT-2 (канадський супутник дистанційного зондування Землі) та сприяти розгортанню миротворчої місії ООН на Донбасі. Такі заяви свідчать про канадський внутрішньополітичний консенсус щодо необхідності надання практичної допомоги Україні у конфлікті з РФ. Водночас конкретні параметри і мож-

ливі обмеження надання такої допомоги визначаються, у тому числі, під суттєвим впливом рішень, вироблених на рівні ключових гравців у врегулюванні конфлікту (США та ЄС), а також структур колективної безпеки, таких як НАТО [8].

Канада займає послідовну позицію щодо застосування НАТО політики «відчинених дверей» щодо України. Акцентується на пріоритетності приведення стандартів Збройних Сил України до стандартів Альянсу. 13 жовтня 2019 року доповідь щодо ситуації в Україні на засіданні Парламентської асамблеї НАТО у Лондоні представляла сенатор із Канади Джейн Корді. У доповіді наголошувалося, що євроатлантична спільнота має дати Україні чіткий сигнал щодо можливості членства, проявити у ставленні до нашої держави терпіння та гнучкість; присутність НАТО у Чорному морі є стратегічною необхідністю; євроатлантична спільнота має продовжити зовнішній тиск на Росію, щоб остання країна припинила дестабілізацію ситуації в Україні [9].

Позитивні політичні декларації підтримуються практичними кроками канадського керівництва у сфері безпекової кооперації. Із самого початку військових дій на Сході України, у 2014–2015 рр., Канада надавала нашій державі допомогу у вигляді медичних аптечок, засобів нічного бачення, комплектів військової форми. Канадські інструктори брали участь у навчанні українських військових. 5 млн. американських доларів було виділено на забезпечення діяльності тренувальної місії для нової української поліції [10].

З квітня 2015 року в Україні діє канадська військова навчально-тренувальна місія UNIFIER, в рамках якої близько 200 канадських військовослужбовців здійснюють підготовку офіцерського та рядового складу ЗСУ. З 2015 по 2019 рік через канадське навчання пройшли майже 11 тисяч українських військових: тренування з використання індивідуальних засобів захисту, стрілецької підготовки, тактичного маневрування, знешкодження вибухонебезпечних боєприпасів, комунікації, виживання в бойових умовах, військової етики, модернізації системи матеріально-технічного забезпечення. Згідно з Технічною угодою між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством національної оборони Канади і Канадськими Збройними Силами від 18.05.2018 р., аналогічна співпраця здійснюється у лавах

Національної гвардії України [11]. У 2018 р. UNIFIER розробила Програму підготовки спеціалістів зі знешкодження саморобних вибухових пристроїв відповідно до стандартів країн-членів НАТО. Канадська сторона підтвердила готовність посилити співпрацю з Україною у розмінуванні територій на Донбасі. У березні 2019 р. мандат роботи місії «UNIFIER» було продовжено до 2022 року за напрямками підготовки: тактика малих груп та снайперська підготовка, розмінування, військова поліція, польова медицина та логістика.

У рамках Домовленості про оборонне співробітництво між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Канади і Збройними Силами Канади від 3 квітня 2017 р. Україна та Канада розвиватимуть співробітництво в таких сферах: оборонні дослідження, розробки та виробництво; матеріальне забезпечення галузі оборони; оборонна логістика; оборонна політика і політика безпеки; військова освіта та підготовка кадрів [12].

Після того, як у 2017 р. Канада скасувала внутрішні законодавчі обмеження щодо постачання до України вогнепальної зброї, у липні 2018 р. була укладена відповідна угода між канадською компанією PGW Defence Technologies та Україною щодо постачання Україні снайперських гвинтівок. Угода передбачає поставку систем снайперської гвинтівки LRT-3, калібром 12,7 міліметрів (призначені для стрільби по противнику, що знаходиться за стіною і по неброньованій техніці) на орієнтовну суму 770 тисяч доларів.

Окрім цього, у 2019 р. Канада виділила Україні майже 2,5 млн доларів на операції з інформаційної боротьби для «підтримки уряду України, громадянського суспільства та незалежних медіа у протидії російській дезінформації напередодні виборів 2019 р.» та збільшила внесок на підтримку діяльності моніторингової місії ОБСЄ на Донбасі в межах існуючих програм допомоги Україні [13].

13 лютого 2020 р. у рамках робочого візиту до штаб-квартири НАТО в Брюсселі міністр оборони України А. Загороднюк провів зустріч з Міністром національної оборони Канади Харджи-том Сінгхом Сейджжаном, у ході якої домовилися про надання канадської консультативної допомоги у сфері опрацювання

політичної стратегії з питань територіальної цілісності, політичної незалежності та безпеки нашої держави.

Отже, існування загроз національній безпеці України обумовлює актуальність вивчення теоретичних та практичних аспектів взаємодії з ключовими іноземними партнерами задля протистояння безпековим викликам. Послідовна позиція Канади щодо підтримки України обумовлює значущість особливого партнерства цієї держави з Україною у сфері безпекової політики. Конструктивне ставлення Канади до безпекового співробітництва з Україною ґрунтується на ціннісних орієнтирах цієї держави та відповідає її зовнішньополітичним пріоритетам.

Із самого початку розгортання українсько-російського конфлікту Канада послідовно надає нашій державі беззастережну політичну підтримку та практичну допомогу в безпековій сфері. Ефективність цієї діяльності підсилює беззаперечний зовнішньополітичний авторитет Канади в євроатлантичній спільноті. Виходячи з цього, Оттава продовжує відігравати важливу роль у мобілізації міжнародної підтримки, зокрема в рамках НАТО, ООН та G-7 для врегулювання українсько-російського конфлікту на прийнятних для нашої держави умовах.

Упродовж останніх років Україна і Канада активно розвивали практичне співробітництво у безпековій сфері в контексті збільшення оборонної спроможності України. Стрижнем практичної двосторонньої безпекової кооперації залишається діяльність в Україні канадської військової навчально-тренувальної місії UNIFIER. У 2020 р. сторони активізували консультації стосовно співпраці в питаннях протидії традиційним та новим загрозам, зокрема у сферах військово-оборонної, інформаційної, кібернетичної безпеки та політико-дипломатичного розв'язання конфлікту з РФ. Україна і Канада мають істотний потенціал для розширення напрямів практичної безпекової кооперації.

1. Вторгнення РФ в Україну є найбільшим порушенням міжнародного права з часів Другої світової - МЗС Канади. URL: <https://www.unian.ua/politics/10011161-vtorgnennya-rf-v-ukrajinu-ye-naybilshim-porushennyam-mizhnarodnogo-prava-z-chasiv-drugoji-svitovoji-mzs-kanadi.html>. **2.** Спільна Декларація про особливе партнерство між Україною та Канадою: Міжнародний документ від 31.03.1994 р. *Офіційний вісник України*. 2006. № 43. С. 342. **3.** Спільна Декларація про подальший розви-

ток відносин особливого партнерства між Україною і Канадою: Міжнародний документ від 05.12.2001 р. URL: <http://www.infoukes.com/ukremb/jointdeclar-u.shtml>. **4.** Підсумки візиту Президента України П. Порошенка в Канаду: прес-реліз МЗС України. URL: <https://canada.mfa.gov.ua/news/60063-pidsumki-vizitu-prezidenta-ukrajini-pporoshenka-v-kanadu>. **5.** Dolman A. J. The Like-Minded Countries and the New International Order: Past, Present and Future Prospects. *Cooperation and Conflict*, XIV, 1979, 57-85. **6.** Белокопос О. Україна — Канада: особливе партнерство у динамічному світі. *Дзеркало тижня*. 2017. № 25. С. 3. **7.** Україна та Канада досягли домовленостей про співпрацю в оборонній сфері. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-ta-kanada-dosyagli-domovlenostej-prospivpracyu-v-o-56165>. **8.** Kudelia S. Ukraine crises and the limits of transatlantic cooperation. *The Politics of Resilience and Transatlantic Order: Enduring Crisis?* Routledge, 2019, 13-22. **9.** NATO Parliamentary Assembly. Latest documents. URL: <https://www.nato-pa.int/documents?page=1>. **10.** Конон Н. Є., Скребнева А. В. Українсько-канадські відносини: сучасний стан та перспективи розвитку. *Грані*. 2016. 19(2). С. 27-32. **11.** Технічна угода між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством національної оборони Канади і Канадськими Збройними Силами про проведення заходів військової підготовки, нарощування потенціалу та надання підтримки державі, що приймає: Міжнародний документ від 18.05.2018 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_001-18/sp:max20. **12.** Домовленість про оборонне співробітництво між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Канади і Збройними Силами Канади: Міжнародний документ від 03.04.2017 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_053-17. **13.** Канада виділить Україні 2,5 млн дол. для боротьби із російською пропагандою. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1766740-kanada-vidilit-ukrayini-2-5-mln-dol-dlya-borotbi-iz-rosiyskoyu-propagandoyu>.

References

1. Russia's invasion of Ukraine is the biggest violation of international law since World War II — MFA of Canada. URL: <https://www.unian.ua/politics/10011161-vtorgnennyya-rf-v-ukrajinu-ye-naybilshim-porushennyam-mizhnarodnogo-prava-z-chasiv-drugoji-svitovoji-mzs-kanadi.html>. **2.** Joint Declaration on a Special Partnership between Ukraine and Canada: International document dated 31.03.1994. *Ofitsiyniy visnyk Ukrainy*. 2006. № 43. P. 342. **3.** Joint Declaration on the Further Development of the Special Partnership between Ukraine and Canada: International document dated 05.12.2001. URL: <http://www.infoukes.com/ukremb/jointdeclar-u.shtml>. **4.** Results of the visit of the President of Ukraine P. Poroshenko to Canada: press release of the MFA of Ukraine. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/press-center/news/60063-pidsumki-vizitu-prezidenta-ukrajini-pporoshenka-v-kanadu>. **5.** Dolman A. J. The Like-Minded Countries and the New International Order: Past, Present and Future Prospects. *Cooperation and Conflict*, XIV, 1979, 57-85. **6.** Bielokolos, O. Ukraine-Canada: a special partnership in a dynamic world. *Dzerkalo tyzhnia*. 2017. № 25. P. 3. **7.** Ukraine and Canada have reached

agreements on cooperation in the defense sphere. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-ta-kanada-dosyagli-domovlenostej-pro-spivpracyu-v-o-56165>. **8.** Kudelia, S. Ukraine crises and the limits of transatlantic cooperation. *The Politics of Resilience and Transatlantic Order: Enduring Crisis?*, Routledge, 2019, 13-22. **9.** NATO Parliamentary Assembly. Latest documents. URL: <https://www.nato-pa.int/documents?page=1>. **10.** Konon, N. E., Skrebnyeva, A. V. Ukrainian-Canadian relations: present situation and prospects. *Grani*, 2016, 19(2), 27-32. **11.** Technical Agreement between the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and the Ministry of National Defense of Canada and the Canadian Armed Forces on military training, capacity building and support to the host country: International document dated 18.05.2018. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_001-18/sp:max20. **12.** Agreement on Defense Cooperation between the Ministry of Defense of Ukraine and the Ministry of National Defense of Canada and the Armed Forces of Canada: International document dated 03.04.2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_053-17. **13.** Canada will allocate \$ 2.5 million to Ukraine to combat Russian propaganda. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1766740-kanada-vidilit-ukrayini-2-5-mln-dol-dlya-borotbiz-rosiyskoyu-propagandoyu>.

***Statkevych Mykhailo.* Canadian actual contribution to Ukraine's security support**

The existence of significant threats to the national security of Ukraine determines the relevance of studying the theoretical and practical aspects of cooperation with key foreign partners to counter security challenges. Canada remains a staunch supporter of Ukraine's state sovereignty, regardless of changes in domestic and foreign policy. Such a consistent position of Ottawa determines the significance and effectiveness of the special partnership of this state with Ukraine, in particular, in the field of security policy.

The article reviews the main directions of assistance provided by Canada to Ukraine in the field of security and defense in the context of defining and assessing Ukraine's role in Canada's security policy against the background of the Ukrainian-Russian conflict, and to further develop proposals for cooperation. states in the field of security and defense policy.

Canada's assistance to Ukraine in the security field has been a continuation of bilateral and multilateral cooperation projects that have already begun in areas critical to our country. The activity of the Canadian military training mission «UNIFIER» in Ukraine remains the core of practical bilateral security cooperation. Since the beginning of 2020, the parties have intensified consultations on cooperation in combating traditional and new threats in the areas of military defense, information, cybersecurity, the fight against the coronavirus pandemic, and political and diplomatic resolution of the conflict with Russia. Ukraine and Canada have significant potential to expand the scope of practical security cooperation.

Key words: security policy, assistance, Ukrainian-Canadian partnership.